

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

53. Philos. Sin. moralis, & Confusius eius auctor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

luvio superior, septuaginta quoque interpretum calculo minimè abnuente, qui aliquot sæcula vulgato addunt; quin & conditi orbis metam, summa omnis Chronologiæ Sinensis, annorum millibus quinque supra triginta transcenderet, nisi eorum sapientes pro anilibus & fabulis ducerent quicquid extra illam quam diximus Regum suorum fidelissimam seriem scriptum est, quam à Fohio, illorum primo ducunt, anno ante Christum 2952. Cum autem Literati periniquè ferrent Chronologiam suam tantis curis exactam, falsi nihilominus à nobis damnari, quod insisteremus reuerenter vulgatae computationi, magno studio adlaboratum à Patribus in emendatione Calendarij Sinensis. Ex iis P. Giannadamus Scial eo creditu dignior quo Astrologiæ vtriusque tum Sinensis tum nostræ peritior, sub Iao Rege fixas notauit stellas duas ex quibus suum exigens algorismum, sequebatur, quod ferri nefas est, Iaum Regem annis octoginta fuisse diluuiio seniore, si vulgatae versionis Chronologia spectaretur; iuniorem vero annis supra quingentos octoginta quatuor, si septuaginta interpretum calculus placuisset. Prudenter tamen de Chronologia Sinarum vtramvis in partem pronuntiare abstinuit, præsertim cum ipsi nec satis inter se conuenirent, sed ne secum quidem vnusquisque & in ordinanda successione Regum, & temporum, immani subinde annorum discrimine dissentirent. Adde quam sibi vim nobisque pariter contendunt facere, vt suos annos cum annis componant Scripturæ sacrosanctæ, cuius qualiscumque attendatur interpretatio, ab hac semper Sinarum Chronologia dissidebit. Iam rerum successibus quas annales ij narrant quantum fidei debeatur, manifesta quædam mendacia sic probant vt sit fatuum planè centum illa eorum volumina clausis oculis sorbere: argumento sit vel vnum quod produnt, Iao illo quem dixi Rege, solem, nescio quo pacto, tanquam vadis allisum, decem totis diebus stetisse immobilem, creditumque mundo postremum exitium adesse, quod horrendis incendiis omnia arderent, quæ apud Sinas vera historia, non minus falsa est quàm verax est Deus, cuius verba sunt, *Non fuit antea nec postea tam longa dies. Non festinauit sol occumbere spatio vnus diei.*

Iof. 10.

53.
Philos. Sin.
moralis, &
Confusius
eius auctor.

Verum enimvero artium omnium & scientiarum in quibus Sinarum defudant ingenia, nulla est suapte natura præstantior, vel pretiosior ipsorum æstimatione, quam illa Philosophiæ pars quæ mores hominum informat. Hæc Sinense imperium fundauit, & partu gemino cum illo est edita; populis neminem corona, & scepro inaugurantibus, nisi qui omnibus sapientia præstaret, sui que præ omnibus regendi potens, non minus virtute nomen regium illustraret, quam ornaretur eius dignitate. Quare omnis illorum de virtutibus sermo, sic etudiebat auditorem, vt expressis quoque illarum exemplis fingeret Legi ego Sinensis Chronici ex lingua patria latinam epitomen illuc scriptam, miratusque sum vitas Regum Præscorum tam illustres in
omni

omni opere virtutis, nihil ut posset schola docere perfectius; qui ab instaurato post eluionem vniuerso cum per aliquot aetates vixerint ab simulacrorum sacrilegio intactas, & ducem adhuc naturam securas, morum disciplina vsuque praestantium virtutum, merito censentur potuisse salutem consequi, nec est quamobrem fieri possit damnationis in illos sententia, multo minus cur seros eorum posteros cunctis passim vrbibus liceat magno strepitu perterrefacere suppliciorum praedicatione quibus omnes maiores apud inferos crucientur, ipseque adeo, de quo nunc agendum, Confusius. Ut autem, quod solet vetustas parere, a primis Regibus degeneres fuerint, qui regno deinceps potiti sunt, sed tam infinitis temporum spatiis, nunquam regendo imperio admo-ueri alios contigit nisi quanto in omni probitate doctiores, tanto celsiorem in aula gradum affectos, ut sapienter dixerit non nemo, Sinarum Reges si minus philosopharentur; philosophari certe qui Sinas regerent: qua de re paulo post in Reipublicae designatione; hic necessarium arbitror ad multa deinceps occursura, de Confusio disertè scribere, Philosophorum Sinensium Principe, ac totius imperij Magistro de libris ab eodem scriptis, aliisque tum antiquioribus, tum paucis coeuis, sed ab eo redactis in corpus integrum sapientiae Sinensis. Natus est Cei, in Prouincia Chiantonensi, seu in proximo illi vrbis monte, quingentis ante Christum annis, & vno super quinquaginta, dum septem in Graecia florerent sapientes, Academia, & lyceum nondum in auras prodissent, annorum quindecim (quod tradit ipsemet, cepit verae virtutis inuestigare rectum iter, postque multas flexuum ambages, & fallaces vias, compertum denique iniuit, nec ab eo vquam fractus vel nauigans quamlibet arduo, asperove deflexit, quoad annos iam nato plus septuaginta gaudere in sinu licuit, profiterique nihil sibi virtutis, ratione monstrante dictari, quod non celeriter, facile, iucundèque praestaret, quo triplici ascensu, iniri creditur virtutis possessio, numeris omnibus absolutae.

Annales quidem illius aetatis recolenti, & constantem virtutis illius bis mille annorum & amplius famam, (quicquid dictum fictumve aliunde) profecto constabit, fuisse integritatis summae virum, saltem intra fines rationis diuturno studio perfecta, nec vni sibi tantummodo bonum, sed publicè vtilem, ad restituendam morum probitatem, quam dum vixit, exemplis illustribus, & doctrina insigni nunquam distitit promouere. Sit hic mihi pro teste huius laudis, Magistrorum veterum vnus quidam vel eius discipulus, vel aetate suppar, auctoritatis certè apud Sinas magna, eius stylus nobis forte nouus nec ita sapidus, sed sapientibus Sinarum communis. [Vide, ait, Confusium, totumque perspicue, caelo vndecumque comperies & terrae similem; ut hac sustinentur, illo teguntur vniuersa; sic ille spes omnium fundabat; complectebatur, tuebaturque omnes: assimilabat item quatuor anni vices, stato inuicem sibi ordine, tempore locisque succedentes. Solis instar fuit, & Luna,

qui duo planetæ mutuo, cominus eminus occurrunt sibi, & ab se fugiunt. Sic ille vbique mundo consimilis; vt enim rerum quædam infinitas, ab earum procedit origine vnica, & fonte, sic de mente istius hominis nihil non bonorum profuebat. Hæc ille de suo Confusio quas porro sibi opes scientiæ parasset idem refert. Cognitionem celestium corporum annis decem, post alias atque alias, dum nihil ei restaret aut intellectu difficile, aut longum: nusquam tamen seipso maior excelluit, quam in designandis virtutum ideis ad rectam priuatæ domesticæ politicæ rei gestionem necessariis, imò & regiæ dignitatis. Erat enim tunc Sinaense imperium in multa diuulsum, & dissipatum regna, & rebellione perfidorum ruptum ius & fides, cum summa potestas ad Cei spectaret familiam, si plus ratio apud illos quam violentia valuisset. Cum autem rarum sit multos rara virtute excellere, nec possint Reges nisi rara, & heroïca virtute muneri suo pares esse, hinc eorum complures, exemplo magis subiectos populos perdebant, quam recto imperio regerent; duobus quos idem Confusius celebrat exceptis: & iam eo vsque furebat mali vis, vt eorum qui publico præerant plerique Philosophi, regias exosi libidines, sua in rura secederent, iidem eorum domini, & coloni; solius Confusij vasta mens, & ardens tanto subire ponderi aua est quanta erat instauratio deformati imperij, & reparatio collapsæ gubernationis, & priuatæ virtutis lectis ergo discipulis aliquot, ex tribus millibus quos erudierat, cœpit cum iis regnum omne obire, penetrare se in aulas principum, eoque affari, attonitis omnibus, quod vit in speciem apud suos ciues dicendi rudis & agendi, tam sublime ad rerum quas docebat, & personarum maiestatem, stylam attolleret, vt cunctis principibus sui moueret admirationem, & reuerentiam. Et si autem huius quod moliebatur tanti operis palmam non plenè sit adeptus, sed eam induxit conuersionem morum ad omnem probitatem vt regni vnus ob hoc ipsi corona deferretur, si maluisset vnus optimè populos regere, quàm multos ad hoc Reges & Principes erudire. In hanc morum emendationem contentione infracta incubuit ad annum vitæ septuagesimum tertium, Sinas impleuit sapientissimis vitæ priuatæ, ac publicæ dogmatis; imperij gubernationem ex parte in aurea ortus sui sæcula reuocauit, honores decreuit parentibus tum viuis, tum fato suo functis. Discordes populos nexu strinxit tam arcto mutæ caritatis, vt quod habent fasti eorum veteres, regnum vnum, vnus familiæ instar esset. Expurgauit libros Priscorum Sophorum, damnatque in iis quod offensionem esse iuuenibus poterat, reliqua vtilia & casta in molem vnus operis collegit. Excitauit iacentes, suo puluere literas; Philosophiæ vsum defluentem, cœptumque negligi, loco reposuit pristinæ dignitatis. Relicta denique Sinarum posteris, Philosophicæ virtutis exquisitissima regula, vitæ suæ exemplis clarissimis expressa, moriens magnum sui desiderium populis, & vitis principibus reliquit: magnoque apparatu ab discipulis

lis est elatus. Sed viuit nunc etiam post viginti seculorum aetates eius memoria, & ea colitur veneratione, quâ Sinæ maiorem diis suis non exhibent. Nulla tanto in regno est ciuitas, sunt autem innumerabiles, in qua Confusius aulam non habeat, lege imperatoria splendide in Urbano Palatio constructam, siue academicum theatrum dixerimus, velut templum, illic in tabula grandibus literis depictum magnificè legitur eius nomen; vel fusa sculptrave statua manus eximia visitur: ad hanc mensè quolibet, redeunte Luna, orbemque complente, Magistratus omnes solenni habitu venerabundi conueniunt, & Literatorum pariter, excepto nemine, vniuersi gradus, (quod eiusdem quoque natali annuo seruat) quater coram ita corpus proclinant, vt fronte solum verrant; recitant illi encomia elucubrata ingenti studio, flores spargunt, odores incendunt acerris capacibus, ceruo, sericis pannis & similibus donant, quæ postea cremantur. Cum autem Reges qui post illum proximè viuere, excogitato illi nomine proprio & æterno, decreuissent illum *Magistrum Sinarum vniuersalem* dici oportere (quod regio nomine à quibusdam obruso censebant præstantius) hinc fit quicumque aut Literatorum inaugurantur insignibus, aut in altiorem promouentur gradum, sistant se illi tradantque discipulos, eiusque doctrinæ assertores, nec tam proiectæ quisquam audaciæ vsquam sit, qui vllum ex tot Sinarum Philosophis non reformidet illi præponere, clarum esto doctrina, & moribus; sed ad Confusium tanquam solem obscurum, & luce defectum: eius dicta, velut oraculi, firma, ineluctabilis putantur, veritatis, & ne dubitationi quidem permittenda; eius autographa tam scrupulosè seruantur integra, vt iis edendis etrosos æuo characteres, mutare similibus in editione non liceat, nisi solum ad marginem adiectis, vacua interim versus plaga ad quem ij pertinent, vt ne vno quidem ambiguo characterè, sincera illius doctrina semper glorientur. Iere quoque in nepotes, meritorum ipsius præmia: impensis, regis liberaliter habentur, & auitam in iis sapientiam & virtutem, vtilitatésque regno allatas vniuerso Reges munerantur. Adde quod eiusdem familiæ caput sellæ ius habet, qua cultu splendido gestetur, transmittitque ius idem, in natu maiorem filium cum titulo Principis, & copia bonorum quibus dignitatem illam sustineat.

Iam hic tantus honorum, tam insolens cumulus homini delatus, vt non possit diis ethnicorum deferri augustior, prouum est, vt prima specie videatur esse sacrilegus, & esse talem iudicant quidam, alioqui prudentes, sed in rebus Sinarum nouitij: & hinc traducta societas, & impietatis execrandæ accusati Patres, quod coniuerent ad ritus eiusmodi, & conuersis ad Christum illos permitterent. Ad rem tanti & tutò securèque cernendam, itum est à nostris in consilium sapius, non duobus aut tribus, sed plurimis, Theologiæ quidem sacræ doctrina insignibus, sed in scientiis, ritibus, & historia Sinarum cognoscen-

54.
Honores
Confusij me-
re ciuiles.